

EU-ministerivaliokunnan
kirjallinen menettely
6.-7.9.2023

Euroopan unionin tuomioistuimen SEUT 258 artiklan mukainen asia C-769/22 Euroopan komissio vs. Unkari

Väliintulokirjelmän tekeminen – Unkaria vastaan nostettu komission rikkomuskanne – Audiovisuaaliset mediapalvelut – Sähköinen kaupankäynti – Palvelujen vapaa liikkuvuus – Tietosuoja – Perusoikeuskirja – Euroopan unionin perustana olevat arvot – Syrjintä – Koulutus – Mainonta – Lainvalvonta

Komissio on nostanut unionin tuomioistuimessa Unkaria vastaan jäsenyysvelvoitteiden rikkomista koskevan kanteen, joka koskee Unkarissa vuonna 2021 voimaantulleita lainmuutoksia. Näillä muutoksilla asetettiin Unkarin kansallisiin lakeihin uusia kieltoja ja rajoituksia, jotka kohdistuvat syntymässä määräytyneen sukupuolen ja sukupuoli-identiteetin eroavuuksia, sukupuolen vaihtamista¹ tai homoseksuaalisuutta koskevien kysymysten kansantajuistamiseen tai niistä tiedottamiseen.

Komissio katsoo kanteessaan, että kyseinen sääntely rikkoo eräitä sisämarkkinoiden toimintaan liittyviä direktiivejä, unionin tietosuoja-asetusta, EU:n perusoikeuskirjaa ja unionin arvoja sekä estää palvelujen vapaata liikkuvuutta.

Suomi on hyväksytty asiassa väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia yhdessä 15 muun jäsenvaltion ja Euroopan parlamentin kanssa. Muistiossa esitetään, että Suomi keskittyisi asiassa esittämässään väliintulokirjelmässä tukemaan komissiota erityisesti siltä osin kuin on kyse audiovisuaalisista mediapalveluista annetun direktiivin, yleisen tietosuoja-asetuksen ja unionin yhteisten arvojen rikkomisesta.

Määräaika väliintulokirjelmän tekemiselle päättyy 14.9.2023.

¹ Suomessa oikea termi on sukupuolen korjaaminen, mutta muistiossa on käytetty samaa terminologiaa kuin EU:n virallisessa lehdessä komission kanteesta julkaistussa suomenkielisessä ilmoituksessa.

Asian tausta

Unkarin parlamentti hyväksyi 15.6.2021 lain (jäljempänä riidanalainen laki), jolla säädettiin tiukempia toimenpiteitä lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa ja jolla muutettiin tiettyjä kansallisia lakeja. Muutokset sisältävät lukuisia kieltoja ja rajoituksia, jotka kohdistuvat syntymässä määräytyneen sukupuolen ja sukupuoli-identiteetin eroavuuksia, sukupuolen vaihtamista tai homoseksuaalisuutta koskevien kysymysten kansantajuistamiseen tai niistä tiedottamiseen. Asianomaiset lait koskevat muun muassa viestintäpalveluja, mainontaa, sähköistä kaupankäyntiä, koulutusta ja lasten huoltajuutta.

Riidanalaiseen lakiin sisältyviä kieltoja ja rajoituksia tehostetaan useilla seuranta- ja täytäntöönpanomekanismeilla. Esimerkiksi ”pyöreän pöydän organisaation” tehtävänä on seurata ja valvoa sähköisen kaupankäynnin ja sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien toimintaa. Tämä valvontaviranomainen antaa myös suosituksia, voi julkaista vaatimustenvastaisten toimijoiden nimet ja voi välittää tietoja rikostutkinnasta vastaavalle toimielimelle. Lisäksi kansallisen medianeuvoston tehtävänä on varmistaa, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneet viestintäpalvelun tarjoajat noudattavat riidanalaisessa laissa säädettyjä vaatimuksia tarjotessaan palveluja Unkarissa.

EU:n perussopimusten² mukaan komissio valvoo unionin oikeuden soveltamista Euroopan unionin tuomioistuimen valvonnassa. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille perussopimusten mukaan kuuluvan velvollisuuden, se voi nostaa kyseistä jäsenvaltiota vastaan jäsenyysvelvoitteiden rikkomista koskevan kanteen unionin tuomioistuimessa.³ Esillä olevassa asiassa on kyse tällaisesta kanteesta.

Jäsenvaltioilla on oikeus tehdä väliintulo unionin tuomioistuimessa tai unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevassa kanneasiassa. Jäsenvaltion tulee väliintulollaan aina tukea jompaakumpaa asian osapuolista. Esillä olevassa asiassa Suomi on hyväksytty väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia.

Keskeinen asiassa sovellettava unionin lainsäädäntö

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artikla kuuluu seuraavasti:

Unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Nämä ovat jäsenvaltioille yhteisiä arvoja yhteiskunnassa, jolle on ominaista moniarvoisuus, syrjimättömyys, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu sekä naisten ja miesten tasa-arvo.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että henkilötietoja käsitellään asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla.

² Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 17 artiklan 1 kohta.

³ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEU) 258 artikla. Ennen kanteen nostamista komission on käytävä läpi hallinnollinen rikkomusmenettely, jonka puitteissa se lähettää jäsenvaltiolle virallisen huomautuksen ja perustellun lausunnon ja antaa sille mahdollisuuden korjata väitetty rikkomus. Sen, onko rikkomus tapahtunut, ratkaisee unionin tuomioistuin.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklassa kielletään kaikenlainen syrjintä, joka perustuu muun muassa sukupuoliseen suuntautumiseen.

Audiovisuaalisista mediapalveluista annetun direktiivin 2010/13/EU⁴ (jäljempänä AVMS-direktiivi) 2 artiklassa määritellään, mitkä audiovisuaaliset mediapalvelut ovat kunkin jäsenvaltion lainkäyttövallan piirissä ja mitkä eivät.

AVMS-direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään vapaudesta vastaanottaa audiovisuaalisia mediapalveluja jäsenvaltioiden alueilla.

AVMS-direktiivin 6 a artiklan 1 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, etteivät alaikäiset normaalisti kuule tai näe heidän kehitykselleen haitallisia audiovisuaalisia mediapalveluja.

AVMS-direktiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdassa säädetään, että audiovisuaalinen kaupallinen viestintä ei saa sisältää syrjintää, joka perustuu esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen.

Yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679⁵ 10 artiklassa säädetään siitä, miten rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely tulisi suorittaa jäsenvaltioissa.

Kanteen pääasiallinen sisältö ja komission vaatimus

Komissio vaatii unionin tuomioistuinta toteamaan, että säätäessään riidanalaisen lain Unkari on rikkonut AVMS-direktiivin, sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 2000/31/EY, palveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2006/123/EY ja yleisen tietosuoja-asetuksen tiettyjen artiklojen, EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevan 56 artiklan, EU:n perusoikeuskirjan tiettyjen artiklojen sekä unionin arvoja koskevan SEU 2 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

Asian merkitys Suomen kannalta

Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö. Suomi edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista sekä korruption torjuntaa EU:ssa. Toimivat sisämarkkinat, joilla taataan tavaroiden, palveluiden, pääoman ja henkilöiden vapaa liikkuminen, ovat Euroopan integraation ydin ja tulevaisuuden kasvun keskeinen tekijä.

Suomi edistää kaikessa toiminnassaan demokratian, kansalaisyhteiskunnan, perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltion periaatteita. Hallitus työskentelee määrätietoisesti yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi yhteiskunnassa. Kaikki ihmiset

---

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2010, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi). EUVL L 95, 15.4.2010, s. 1–24.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta. EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1–88.

ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa syrjiä heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

On tärkeää, että unionin oikeutta sovelletaan EU:n alueella yhtenäisesti ja tehokkaasti ja että kaikki jäsenvaltiot kunnioittavat unionin perustana olevia arvoja. Toisen jäsenvaltion lainminlyönnillä noudattaa unionin säädöksiä voi olla vaikutuksia muun muassa sisämarkkinoiden toiminnan perustana olevaan jäsenvaltioiden keskinäiseen luottamukseen sisämarkkinoiden toimintaa heikentävällä tavalla, mikä heijastuisi myös suomalaisiin yrityksiin ja kansalaisiin. Tekemällä väliintulokirjelmän Suomi voi osaltaan tukea komission esittämiä vaatimuksia ja esittää lisäargumentteja niiden tueksi. Suomen väliintulokirjelmässä keskityttiin erityisesti tukemaan komission AVMS-direktiivin, yleisen tietosuoja-asetuksen ja SEU 2 artiklan rikkomista koskevia väitteitä, erityisesti unionin tuomioistuimen aiempaan oikeuskäytäntöön viitaten.

Suomen lisäksi 15 muuta jäsenvaltiota (Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Malta, Portugal, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovenia, Tanska, Viro) ja Euroopan parlamentti esiintyvät asiassa väliintulijoina komission tukena.

Esitys Suomen kannaksi ja väliintulokirjelmän päälainjoiksi

Suomen kanta

Suomi yhtyy komission esittämiin vaatimuksiin ja perusteisiin ja katsoo, että kanteessa esitetyt vaatimukset on hyväksyttävä.

Perustelut

Suomi keskittyisi väliintulokirjelmässään tukemaan komissiota erityisesti AVMS-direktiiviä koskevan 1. kanneperusteen, yleistä tietosuoja-asetusta koskevan 4. kanneperusteen ja SEU 2 artiklaa koskevan 6. kanneperusteen osalta. Muilta osin Suomi viittaa ja yhtyy komission kanteessa ja vastauksessa esitettyyn.

Ensimmäinen kanneperuste (AVMS-direktiivin rikkominen)

Suomen hallitus toteaa, että kuten komissio on kannekirjelmässään ja vastauskirjelmässään osoittanut, Unkarin riidanalainen lainsäädäntö rikkoo useaa AVMS-direktiivin artiklaa. Hallitus täydentää komission esittämää erityisesti siltä osin kuin Unkari on vastauskirjelmässään pyrkinyt oikeuttamaan riidanalaisen lainsäädännön viittaamalla unionin tuomioistuimen antamaan tuomioon asiassa C-662/21, *Booky.fi*.⁶ Suomi toteaa, että *Booky.fi*-tuomio ei ole rinnastettavissa nyt käsillä olevan tapauksen arviointiin, vaikka tuomiossa käsitelläänkin AVMS-direktiivin tulkintaa ja vaikka unionin tuomioistuin siinä katsoi, että Suomen kuvaohjelmalaissa oleva vaatimus ikärajamerkintöjen tekemisestä voitiin oikeuttaa lastensuojelua koskevalla tavoitteella.

---

⁶ Tuomio 23.3.2023, *Booky.fi*, C-662/21, EU:C:2023:239.

Hallitus korostaa, että *Booky.fi*-tapauksessa ratkaistavana olleet oikeudelliset kysymykset ovat hyvin erilaisia verrattuna käsillä olevassa Unkarin tapauksessa käsiteltäviin kysymyksiin. On selvää, ettei lasten suojelua voi oikeuttaa Unkarin esittämällä tavalla, joka on ristiriidassa EU:n perusoikeuksien kanssa. AVMS-direktiivi jättää jäsenvaltioille tietyä harkintavalttaa lasten suojelun näkökulmasta, mutta tämä harkintavaltta ei ole absoluuttista ja sitä käytettäessä on kuitenkin noudatettava unionin oikeudesta aiheutuvia velvoitteita, mikä on vahvistettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Kansallisen lainsäädännön ja sen tulkinnan tulee aina olla EU:n perussopimusten mukaista eikä se voi olla ristiriidassa EU:n perusoikeuksien tai EU:n vakiintuneiden oikeusperiaatteiden kanssa.

Neljäs kanneperuste (yleisen tietosuojasetuksen rikkominen)

Suomen hallitus toteaa, että kuten komissio on kannekirjelmässään ja vastauskirjelmässään osoittanut, Unkarin riidanalainen lainsäädäntö rikkoo yleisen tietosuojasetuksen 10 artiklaa ja EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohtaa.

Suomi katsoo ensinnäkin 10 artiklan osalta, ettei Unkarissa ole säädetty asianmukaisista suojatoimista. Lainsäädäntö ei yksilöi riittävällä tavalla siitä, kenellä on pääsy kyseisiin rikkoksia koskeviin tietoihin ja millä edellytyksillä. Toiseksi Suomi toteaa, että mikäli asianmukaisia suojatoimista ei ole säädetty, ei Unkarin kansallinen lainsäädäntö voi olla EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide.

Kuudes kanneperuste (SEU 2 artiklan rikkominen)

Suomi toteaa, että kuten komissio on osoittanut asiassa esittämässä kirjelmässään, Unkarin riidanalainen lainsäädäntö rikkoo SEU 2 artiklaa luettuna yhdessä EU:n perusoikeuskirjan kanssa. Suomi korostaa, että jäsenvaltioilla on velvollisuus noudattaa perusoikeuskirjaa sekä kunnioittaa ja edistää SEU 2 artiklan mukaisia EU:n yhteisiä arvoja, mikä on vahvistettu EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä.⁷ SEU 49 artiklan mukaan yhteisten arvojen kunnioittaminen on ennakoedellytys EU:n jäsenyydelle. EUT on oikeuskäytännössään vahvistanut, että näiden arvojen toteutumisessa ei myöskään saa mennä taaksepäin sen jälkeen, kun valtio on hyväksytty jäsenvaltioksi.⁸

Suomi katsoo, että jotta unionin oikeutta sovellettaisiin EU:n alueella yhtenäisesti ja tehokkaasti, on jäsenvaltioiden välillä vallittava keskinäinen luottamus siihen, että SEU 2 artiklan mukaisia arvoja kunnioitetaan ja edistetään.

Asian käsittelyn vaihe

Suomen hallitus on tehnyt asiassa väliintulohakemuksen 5.4.2023 tukeakseen Euroopan komissiota. Unionin tuomioistuin on ilmoittanut Suomen hallitukselle väliintulohakemuksen hyväksymisestä 4.7.2023 päivätyllä kirjeellään ja toimittanut Suomen hallitukselle oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat. Tuomioistuin on varannut Suomen hallitukselle tilaisuuden toimittaa asiassa väliintulokirjelmä viimeistään 14.9.2023.

⁷ Katso esimerkiksi tuomio 16.2.2022, *Unkari v. parlamentti ja neuvosto*, C-156/21, EU:C:2022:97, 124, 126, 156–162 ja 232–237 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 5.6.2023, *komissio v. Puola*, C-204/21, EU:C:2023:442, 66 kohta.

⁸ Em. tuomio *Unkari v. parlamentti ja neuvosto*, C-156/21, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

Asian valmistelu

Asian valmisteluun ovat osallistuneet OM:n, VNK:n, OKM:n, TEM:n, LVM:n ja UM:n edustajat.

Asiaa on käsitelty oikeudelliset kysymykset -jaoston kirjallisessa menettelyssä 28.8.-29.8.2023.

Esitys

EU-ministerivaliokunnalle esitetään, että Suomen hallitus laatii asiassa väliintulokirjelmän tukeakseen komissiota.

Yksikön päällikkö

Henriikka Leppo

Lainsäädäntösihteeri

Mikko Leirimaa